

Okruhy otázek k SZZ oboru UČITELSTVÍ PRAKTICKÉHO VYUČOVÁNÍ
platné od akademického roku 2016/2017

Obecné podmínky

1. Studijním plánem stanovené předměty z pedagogiky a psychologie jsou ukončeny **státní zkouškou**. Tuto část státní zkoušky mohou studenti složit nejdříve po pedagogické praxi. Podmínkou je, že student vykonal všechny zkoušky a zápočty z pedagogiky a psychologie (bližší informace ve Studijním a zkušebním řádu UHK).
2. Státní zkouška z pedagogiky a psychologie (dále jen SZPgPs) ověřuje obecně **teoretickou a aplikační připravenost** studenta ve vybraných pedagogicko-psychologických tématech, která jsou významná pro výkon učitelského povolání. Předpokládá se také základní orientace v současném českém školství.
3. **Rámcové termíny** státní zkoušky z pedagogiky a psychologie jsou stanoveny harmonogramem příslušného akademického roku a **přesné termíny státní zkoušky** zveřejňuje studijní oddělení PdF UHK. Povinností studenta je přihlásit se předepsanou formou a ve stanoveném termínu.
4. Státní zkoušku student vykonává před nejméně **tříčlennou komisí**, složenou z vyučujících Katedry pedagogiky a psychologie a dalších externích pracovníků. Předsedu a členy komise jmenuje na návrh vedoucího katedry děkan PdF UHK.
5. Studentovi bude při SZPgPs **zadáno** (losováním nebo určením) **jedno téma z pedagogických a jedno z psychologických věd**.
6. Součástí zkoušky z pedagogiky je **znalost odborných pojmů a termínů** (a jejich vztahu k dílčím tématům), které jsou uvedeny před seznamem doporučené literatury z pedagogických věd. V průběhu státní zkoušky by měl student mimo znalostí prokázat schopnost **interpretovat názory a postoje pedagogických a psychologických autorit**, a vycházet ze **seznamu prostudované literatury**, který je povinen předložit komisi jako důkaz své odborné přípravy na examinaci.
7. Student je také povinen **předložit alespoň část svého portfolia** z průběhu dosavadních studií. Podle své volby komisi seznámí se stručným konceptem **přípravy na vyučování** podle své aprobace nebo s písemným zpracováním **řešení pedagogické situace**. (Obojí komentuje s oporou o teoretické a aplikační pohledy.) **Pokud student nepředloží portfolio komisi pro státní závěrečné zkoušky, státní zkouška nemůže proběhnout a má související důsledky**.
8. Student je hodnocen z obou částí (pedagogika a psychologie) **jednou výslednou známkou**, kterou zkušební komise sdělí a stručně zdůvodní.
9. Další podrobnosti o průběhu státní zkoušky, možnosti jejího opakování apod. stanoví **Studijní a zkušební řád UHK**.
10. Státní závěrečná zkouška patří k mimořádným událostem v životě studenta i examinátorů. Proto se očekává, že její účastníci si budou této okolnosti vědomi a tomu přizpůsobí oblečení, vystupování i v zájemnou komunikaci.

Okruhy z pedagogiky

1. Pedagogika jako věda o výchově. Předmět pedagogiky. Struktura pedagogických věd a vztahy k jiným disciplínám.
2. Vývoj pedagogického myšlení na příkladech zvolených koncepcí, vznik a zdroje pedagogiky, klíčové pedagogické obory, současný stav pedagogiky a řešené problémy.
3. Vztah výchovy a vzdělávání - výchova – vzdělávání – vzdělání – edukace, druhy a formy vzdělávání, celoživotní vzdělávání. Výchovné složky a jejich vztahy.
4. Principy výchovy, výchovné zásady – příklady a jejich význam. Obecné znaky výchovy. Funkcionální a intencionální působení.
5. Charakteristika výchovného procesu. Průběh a fáze výchovného procesu z hlediska metodického, ontogenetického. Diagnostika ve výchovném procesu, diagnostické metody.
6. Cíle a obsah výchovy - struktura výchovných cílů, vymezení cílů výchovy a jejich formulace, vztah cílů a obsahu výchovy.
7. Faktory výchovy a jejich úloha v procesu formování osobnosti - vnější a vnitřní faktory výchovy, vztah prostředí a výchovy.
8. Rozhodující vliv sociálních podmínek na rozvoj osobnosti, vliv mikroprostředí, lokálního prostředí a makroprostředí na výchovu, momenty znesnadňující výchovu.
9. A) Prostředky výchovy v užším a širším pojetí. Formy výchovy (školní, mimoškolní, rodinná výchova a sebevýchova) - stručná charakteristika.
B) Metody výchovy (obecné vymezení). Příklady možných třídění metod (např. diagnostické, výchovně-vzdělávací, výzkumné).
10. Antropogenní činitelé výchovy: vychovatel a vychovávaný - vztah objektu a subjektu výchovy, požadavky na osobnost vychovatele, sebevýchova, převýchova, etapy výchovného procesu jedinců z hlediska ontogeneze.
11. Pedeutologie. Pedagogická profese. Význam a sociální pozice sociální profese. Charakteristika pracovních činností pedagoga. Zvláštnosti pedagogické profese.
12. Autorita vychovatele – podstata a druhy autority. Prostředky kázně. Příčiny vzniku antipedagogických směrů a jejich podstata, vliv volné výchovy na osobnost vychovávaného jedince. Svoboda a volnost ve výchově.
13. Klíčové dovednosti učitelů, jejich motivace, učitel jako model chování. Pregraduální příprava učitelů, jejich další vzdělávání.
14. Sebevýchova, převýchova. Sebevzdělávání jako znak učitelské profese.
15. Mravní výchova, pojmy mravnost, morálka. Cíl, obsah, metody a prostředky mravní výchovy. Žebříček hodnot a jeho proměny.
16. Funkční gramotnost jako multifaktoriální jev a jeho přesah do rozmanitých oblastí života jedince a společnosti - funkční gramotnost, čtenářská gramotnost – faktory kvality, prostředky rozvoje.
17. Škola a rodina: jejich funkce a místo ve výchově a vzdělávání, vzájemný vztah, formy spolupráce, její problémy a trendy.
18. Česká vzdělávací a školská soustava. Aktuální otázky transformace české vzdělávací soustavy. Aktuální trendy v českém školství v oblasti vzdělávání - aktuální problémy českého školství, evropská dimenze ve vzdělávání.
19. Klasické a novodobé alternativní směry ve výchově a vzdělávání - montessoriovská, waldorfská, freinetovská pedagogika, jenské a daltonské školy, otevřené vyučování, globální výchova, Zdravá škola, Začít spolu atp. Humanismus a pedocentrismus.
20. Průřezová témata – význam, charakteristika, prostředky. Etická výchova – cíle, obsah, metody.

Doporučená literatura

- BERTRAND, Y. *Soudobé teorie vzdělávání*. Praha: Portál, 1998.
- BLÍŽKOVSKÝ, B. *Systémová pedagogika*. Ostrava: Amosium servis, 1997.
- DYTRTOVÁ, R., KR HUTOVÁ, M. *Učitel. Příprava na profesi*. Praha : Grada, 2009.
- DOLEŽALOVÁ, J. *Vzdělávání - výuka – cíle - obsah výuky*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2004.
- DOLEŽALOVÁ, J. *Funkční gramotnost*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2005.
- GAVORA, P. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2000.
- GRECMANOVÁ, H., HOLOUŠOVÁ, D. a kol. *Obecná pedagogika*. Olomouc: HANEX, 1998.
- HAVLÍNOVÁ, M. *Jak měnit a rozvíjet vlastní školu?* Praha: NEMES – Strom, 1994.
- HORKÁ, H., HRDLIČKOVÁ, A. *Výchova pro 21. století*. Brno: Paido, 1998.
- JANIŠ, K., KRAUS, B., VACEK, P. *Kapitoly ze základů pedagogiky*. 2. vydání. Hradec Králové: Gaudeamus, 2005.
- JŮVA, V. st., JŮVA, V. ml. *Úvod do pedagogiky*. Brno: Paido, 1995.
- JŮVA, V. *Stručné dějiny pedagogiky*. Brno: Paido, 1995.
- KALHOUS, Z., OBST, O. *Školní didaktika*. Praha: Portál, 2006.
- KASÁČOVÁ B. *Učitel, profesia a příprava*. Banská Bystrica . Acta Universitatis M. Belii.
- VALIŠOVÁ, A., KASÍKOVÁ, H. a kol. *Pedagogika pro učitele*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2007.
- KORTHAGEN, F. et all. *Didaktika realistického vzdělávání učitelů*. Brno: Paido, 2011.
- KRAUS, B. a kol. *Sociologie výchovy*. Hradec Králové: PedF, 1985.
- KREJČOVÁ, V. (ed.) *Aktuální témata výchovy a vzdělávání ve škole*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2005.
- KYRIACOU, Ch. *Klíčové dovednosti učitele*. Praha: Portál, 1996.
- LENCZ, L. a kol., O. *Etická výchova, metodický portál 2*. Praha: Luxpress, 2005.
- MAŇÁK, J. *Nárys didaktiky*. Brno: MU, 1990.
- MAŇÁK, J., ŠVEC, V. *Výukové metody*. Brno: Paido, 2003.
- MAŇÁK, J., ŠVEC, Š, ŠVEC, V. *Slovník pedagogické metodologie*. Brno: Paido, 2005.
- MAREŠ, J., KŘIVOHLAVÝ, J. *Komunikace ve škole*. Brno: CDVU MU, 1995.
- MAREŠ, J. *Styly učení žáků a studentů*. Praha: Portál, 1999.
- MARKOVÁ, K., URBÁNEK, P. *Praktická příprava učitelů všeobecně vzdělávacích předmětů: realita, problémy, perspektiva*. In: VAŠUTOVÁ, J. et. All. *Vzděláváme budoucí učitele*. Praha: Portál, 2008.
- NOVÁKOVÁ, M. a kol. *Učíme etickou výchovu*. Praha: Etické fórum ČR, 2006.
- PASCH, M. *Od vzdělávacího programu k vyučovací hodině*. Praha: Portál, 1999.
- PELIKÁN, J. *Výchova jako teoretický problém*. Ostrava: Amosium, 1995.
- PÍŠOVÁ, M. et all. *Mentoring v učitelství*. Praha: Univerzita Karlova, 2011.
- PIKE, G., SELBY, D. *Globální výchova*. Praha: Grada, 1994.
- PETTY, G. *Moderní vyučování*. Praha: Portál, 1996.
- PRŮCHA, J. *Moderní pedagogika*. Praha: Portál, 1997. 496 s.
- PRŮCHA, J. *Alternativní školy*. Hradec Králové: Gaudeamus, 1997.
- PRŮCHA, J. *Pedagogická evaluace*. Brno: CDVU MU, 1996
- PRŮCHA, J. *Pedagogická encyklopedie*. Praha: Portál, 2009.
- PRŮCHA, J. *Multikulturní výchova*. Praha: ISV, 2001.
- PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 2001.
- SPILKOVÁ, V. a kol. *Současné proměny vzdělávání učitelů*. Brno: Paido, 2004.
- SVATOŠ, T. *Kapitoly ze sociální a pedagogické komunikace*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2009.
- SVATOŠ, T. *Malá didaktika*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2009.
- ŠVARCOVÁ, E. *Vybrané kapitoly z etopedie a sociální patologie*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2009.
- VACEK, P. *Morální vývoj v psychologických a pedagogických souvislostech*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2000, 2002.
- VACEK, P. *Průhledy do psychologie morálky*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2005.
- VÁCLAVÍK, V. *Cesta ke svobodné škole*. Hradec Králové: Gaudeamus, 1995.

Okruhy z oborové didaktiky

1. Vymezení pojmu didaktika. Vztah obecné didaktiky k oborovým didaktikám. Didaktický systém vzdělávacího procesu (např. podle J. Maňáka). Cesta od záměrů k didaktické realizaci. Složky odborného výcviku a jejich uplatňování.
2. Vzdělávací koncepce: stručná charakteristika, historická podmíněnost a jejich odraz v současném odborném školství. Vyučovací proces a jeho podstata. Etapy a prvky vyučovacího procesu.
3. Didaktický systém J. A. Komenského a J. F. Herbarta – spojení slova a názoru, pronikání psychologických poznatků do vyučovacích koncepcí.
4. Cíle a obsah výuky. Učivo, způsob výběru, uspořádání a jeho realizace ve vyučovacím procesu. Diferenciace učiva. Mezipředmětové vztahy. Učebnice, učební texty, práce s učebním textem. Kreativita v odborném výcviku.
5. Typy výuky (informativní, heuristická, regulativní a produkční), stručná charakteristika a příklady možného uplatnění v praxi.
6. Didaktické zásady. Přehled a stručná charakteristika. Realizace didaktických zásad ve vyučovacím procesu a jejich význam. Využití didaktických prostředků pro zdůraznění hlavních didaktických zásad.
7. Materiální didaktické prostředky. Komunikativní funkce didaktických prostředků (multimediální systém, počítače, video apod.). Využití didaktických prostředků pro zdůraznění názornosti (např. zpětný projektor a transparency).
8. Organizace a vedení výuky v odborném výcviku - rozvaha nad různými organizačními formami vyučování a jejich vztahu k řízení třídy, plnění cílů, k metodám a k interakci mezi účastníky výuky. Exkurze – jedna z možných organizačních forem.
9. Problémové a projektové vyučování. Programové vyučování a učení.
10. Klasifikace výukových metod. Charakteristika a využití slovních metod, metod praktických činností a aktivizačních metod.
11. Diagnostika a hodnocení žáka – učně. Metody pedagogické diagnostiky. Testy a testování. Funkce, formy a kritéria hodnocení v odborném výcviku. Autoevaluace školy: cíle, metody, příklady inspirativní praxe.
12. Proces formování a rozvíjení praktických dovedností.
13. Modernizace vyučovacího procesu v odborném výcviku. Návrh modernizace pracoviště. Uplatnění progresivních technik. Technologie vzdělávání - rozmanitá kritéria, materiální prostředky výuky (členění).
14. Problematika školního hodnocení, formy a druhy hodnocení, jeho funkce v rámci výchovně vzdělávacího procesu, klasifikace, zkoušení a známkování. Specifika hodnocení v odborném výcviku.
15. Příprava mistra odborného výcviku na výchovně vzdělávací působení. Typy příprav. Plánování vyučování v didaktickém systému. Charakteristiky typů vyučovacích hodin – jejich prekoncepty, realizace a reflexe.
16. Rámcové a školní vzdělávací programy, klíčové kompetence a očekávané výstupy, průřezová témata, osnovy školního vzdělávacího programu. Tvorba, realizace, inovace.
17. Žák - edukační činitel - proměny sociální a edukační role žáka – studenta v různých vzdělávacích systémech. Participace žáků ve vzdělávání na úrovni třídy a školy. Práce s problémovými učni, příčiny neprospěchu a nespolutracujícího chování.
18. Individualizace ve vzdělávání - příčiny a přínos. Charakteristika a formy individualizovaného a individuálního přístupu ve vzdělávání. Individuální vzdělávací programy.
19. Inkluzivní vzdělávání. Inkluze, integrace. Žáci se specifickými potřebami ve výuce - vymezení, příčiny, projevy, hodnocení, klasifikace, reedukace. Příklady vhodného přístupu.
20. Komunikace jako prostředek sdělování a utváření vztahů ve škole - zjišťování sociálně komunikativního klimatu třídy – školy, pedagogická komunikace jako případ komunikace sociální, komunikace a vyučovací metody, komunikační kanály a nácvik dovedností. Efektivní a neefektivní strategie.

Doporučená literatura

- BADEGRUBER, B. *Otevřené učení ve 28 krocích*. Praha: Portál, 1997.
- BERTRAND, Y. *Soudobé teorie vzdělávání*. Praha: Portál, 1998.
- CANGELOSI, J. S. *Strategie řízení třídy*. Praha: Portál, 1994.
- ČAPEK, R. *Pedagogická praxe pro studenty - Od hospitace k souvislé praxi*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2001.
- ČAPEK, R. *Pedagogická praxe pro studenty - Alternativní vyučovací hodina*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2002.
- DOLEŽALOVÁ, J. *Vzdělávání - výuka – cíle - obsah výuky*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2004.
- GAVORA, P. *Žiak a text*. Bratislava: SPN, 1992.
- HUNTEROVÁ, M. *Účinné vyučování v kostce*. Praha: Portál, 1999.
- KALHOUS, Z., OBST, O. a kol. *Školní didaktika*. Praha: Portál, 2002.
- KASÍKOVÁ, H. *Kooperativní učení, kooperativní škola*. Praha: Portál, 1997.
- KOLÁŘ, Z., ŠIKULOVÁ, R. *Hodnocení žáků*. Praha: Grada, 2005.
- KOVALIKOVÁ, S. *Integrovaná tématická výuka*. Kroměříž: Spirála, 1995.
- KYRIACOU, Ch. *Klíčové dovednosti učitele*. Praha: Portál, 1996.
- MAŇÁK, J. *Nárys didaktiky*. Brno: PedF MU, 1990.
- MAŇÁK, J., ŠVEC, V. *Výukové metody*. Brno: Paido, 2003.
- MAREŠ, J. *Styly učení žáků a studentů*. Praha: Portál, 1999.
- MEŠKOVÁ, M. *Motivace žáků efektivní komunikací*. Praha: Portál, 2012.
- MOJŽÍŠEK, J. *Vyučovací metody*. Praha: SPN, 1977.
- PASCH, M. *Od vzdělávacího programu k vyučovací hodině*. Praha: Portál, 1999.
- PETTY, G. *Moderní vyučování*. Praha: Portál, 1996.
- PRŮCHA, J. *Pedagogická evaluace*. Brno: CDVU MU, 1996.
- <http://www.msmt.cz/> (rámcové vzdělávací programy)
- RYS, S. *Příprava učitele na vyučování*. Praha: SNP, 1979.
- SKALKOVÁ, J. *Obecná didaktika*. Praha: ISV, 1999.
- SLAVÍK, J. *Hodnocení v současné škole*. Praha: Portál, 1999.
- SLAVÍK, J., NOVÁK, J. *Počítač jako pomocník učitele*. Praha: Portál, 1997.
- SVATOŠ, T. *Kapitoly ze sociální a pedagogické komunikace*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2002.
- STOJAN, M. *Základní pedagogické kategorie* (Učební texty k předmětu obecná pedagogika a didaktika v DPS). Brno: MU, 1999.
- ŠIMONÍK, O. *Úvod do didaktiky základní školy*. Brno: MSD, 2005.
- VALIŠOVÁ, A., KASÍKOVÁ, H. a kol. *Pedagogika pro učitele*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2007.

Okruhy z psychologie

1. Pojetí předmětu psychologie. Psychologické vědy, jejich úkoly a význam zejména pro pedagogickou teorii a výchovnou praxi.
2. Biologická a sociální determinace psychiky. Pojetí sociálního prostředí. Typy sociální interakce. Sociální učení.
3. Výklad základních psychologických pojmů. Psychika, vědomí, nevědomí, prožívání a chování.
4. Charakteristika, struktura, vývoj a poruchy poznávacích procesů. Pozornost, vnímání, paměť, imaginativní procesy.
5. Myšlení a řeč. Charakteristika, druhy, formy a poruchy myšlení. Piagetova teorie kognitivního vývoje. Funkce, vývoj a poruchy řeči.

6. Emoce, charakteristika, struktura a vývoj emocí. Deprivace. Úzkost, strach a tréma, jejich prevence a zvládnání. Diagnostika a práce s úzkostným jedincem.
7. Obecné pojetí motivace. Proces motivace a motivační dispozice. Aspirační úroveň. Vnitřní, vnější motivace, motivační kontinuum. Výkonová motivace, atribuce. Potřeby (Maslowovo pojetí).
8. Pojetí psychického vývoje. Problém determinace, činitelé, mechanismy a zákonitosti psychického vývoje. Problematika periodizace, mezníky ve vývoji.
9. Vývoj jedince v raném dětství a jeho význam pro utváření osobnosti. Charakteristika vývojových období od počátku života do nástupu do školy.
10. Vývoj v mladším školním věku a prepubertě. Problematika školní zralosti a zahájení školní docházky.
11. Komplexní psychologická charakteristika puberty. Vývoj psychických procesů, sociálních vztahů a činností. „Ostrovní“ dětství, dětství zanedbávané, scholarizované, emocionálně přetížené.
12. Adolescence. Vývojové změny v adolescenci ve světle novějších empirických výzkumů. Adolescence jako utváření vlastního vývoje. Sociální vztahy, erotika a sexualita v adolescenci.
13. Psychologické pojetí osobnosti. Přehled základních koncepcí osobnosti. Struktura osobnosti, pojetí vlastností.
14. Dispozice, schopnosti, dovednosti a jejich utváření a rozvíjení. Psychologické aspekty talentu, nadání a tvořivosti. Základní principy jejich rozvíjení ve školním prostředí. Mentální retardace.
15. Vývoj a utváření osobnosti. Dědičnost, prostředí a osobnost, zrání a učení. Výchovné styly a jejich dopad na strukturu osobnosti. Znaky zralé osobnosti.
16. Typologie osobnosti, různá pojetí pojmu typ. Konstituční typologie osobnosti (E. Kretschmer, W. H. Sheldon), typy temperamentu dle Pavlova a Eysencka, Jungova bipolární typologie, sociálně vztahové typologie Mertona a Schindlera.
17. Utváření osobnosti v náročných životních situacích. Pojetí a druhy, techniky vyrovnávání se, coping. Zdroje zátěží u dospívajících.
18. Malá sociální skupina a její význam pro vývoj jedince. Typy a základní znaky skupiny, její formování, skupinové členství. Život ve skupině, vůdce: typy a znaky dobrého vůdce. Školní třída jako sociální skupina.
19. Socializace, její definice a fáze, základní formy sociálního učení. Status a role. Kompetence.
20. Postoje a jejich formování. Podstata a struktura postojů. Hodnotové systémy. Vznik, utváření a měnitelnost postojů. Teorie postojové změny. Předsudky a stereotypy. Veřejné mínění (tvorba, vlastnosti, vliv, media, proměnné: zdroje + sdělení, trvání).
21. Psychologická analýza procesu učení. Proces a struktura lidského učení, fáze učení. Reflexní učení: klasické, instrumentální a zástupné podmiňování. Učení vzhledem. Podmínky efektivního učení.
22. Specificky lidské druhy učení. Senzomotorické učení. Transfer a interference. Pamětní a pojmové učení. Učení řešením problému.
23. Psychologie vedení žáků a třídy. Vývoj vztahu mezi učitelem a žákem/žáky a jeho vývoj. Styly vedení školní třídy. Diagnostika vztahů v rámci školní třídy. Sociometrická metoda.
24. Psychologická problematika školní úspěšnosti a neúspěšnosti. Rozumové schopnosti, inteligence, učební a kognitivní styl. Vliv osobnosti učitele a rodiny na úspěšnost žáka. Psychologická analýza příčin neprospívání.
25. Pedagogicko-psychologická diagnostika žáků. Postup při poznávání a hodnocení žáka. Diagnostické metody. Pozorování a anamnéza, rozhovor, dotazník, experiment, rozbor výsledků činnosti. Struktura pedagogicko-psychologické charakteristiky žáka.
26. Psychologie kontroly, hodnocení a zkoušení. Základní pojmy: kontrola, hodnocení, zkoušení a jejich druhy. Psychologie zkoušky. Známkování, jeho funkce. Alternativní způsoby hodnocení a známkování žáka. Český žák v evropském kontextu (Lašek, 2002).

27. Syndrom lehkých mozkových dysfunkcí (LDE, MBD, LMD, ADHD). Příčiny, příznaky. Vývoj dítěte s LMD. Podmínky správného výchovného přístupu k dítěti s LMD. Specifické vývojové poruchy učení. Charakteristika jednotlivých druhů, specifické chyby. Organizace nápravné péče.
28. Poruchy chování se sociálním základem. Klasifikace z hlediska společenské závažnosti, intenzity, frekvence výskytu, věku, příčiny vzniku. Charakteristika jednotlivých poruch (nejčastější poruchy dětí školního věku). Predelikvence dětí a delikvence mladistvých. Toxikomanie. Aspekty preventivní a převýchovné.
29. Neurotické poruchy dětí a mladistvých. Obecná charakteristika neurozy. Specifičnost dětských neurotických poruch. Příčiny vzniku. Projevy (afektivní, zažívací, vyměšovací, řečové, tiky, autostimulační návyky). Psychické zvláštnosti neurotického dítěte. Výchovný přístup a prevence neurotických potíží.
30. Psychologie morálky. Piagetova a Kohlbergova teorie morálního vývoje. Analýza procesu mravního vývoje (mravní vědomí, cítění a jednání). Věkové zvláštnosti dítěte a morální vývoj. Normy, jejich vznik, typy a působení; proces interiorizace norem; konformita a její typy.
31. Mezilidská komunikace ze sociálně psychologického hlediska; komunikační sekvence a scénáře. Působení komunikace na osobnost. Osobnost, komunikace, mezilidské vztahy.
32. Sociální opora, její složky (dělení soc. opory, coping, tlumivý efekt, autonomie a připoutání).
33. Klima třídy a školy a jeho prvky. Specifika klimatu podle věku žáků. Zjišťování a možnosti měření klimatu.
34. Sociální percepce (poznání, vnímání druhých osob, implicitní teorie osobnosti, efekt primárnosti, halo efekt, stereotypy, interpersonální přitažlivost). Základní chyby percepce.
35. Já a osobnost, vznik a vývoj já, sebehodnocení, sebeúcta; kauzální atribuce, autoatribuce. Sebekoncepce, sebepojetí z různých hledisek. Fyzické já. Vývoj identity - totožnosti se sebou samým.
36. Inteligence, její struktura, faktory, zjišťování inteligence, emoční inteligence. Gardnerovo pojetí inteligence.
37. Psychologické aspekty talentu, nadání a tvořivosti. Základní principy jejich rozvíjení ve školním prostředí.
38. Prosociální chování a jeho charakteristika. Prosociálnost a altruismus. Možnosti rozvoje prosociálnosti při utváření osobnosti jedince.
39. Psychologie rodiny, její charakteristika jako sociální skupiny, změny rodičovských a partnerských rolí a vnitřního klimatu rodiny. Vývojové trendy současné rodiny a jejich dopad na vývoj dítěte.
40. Psychohygienu pedagogické profese, psychiku ohrožující rizikové faktory, syndrom vyhoření (burn out), jeho fáze, projevy a preventivní strategie vůči profesnímu opotřebování.

Doporučená literatura

- ATKINSONOVÁ, R. L. a kol. *Psychologie*. Praha: Victoria Publishing, 1995.
- ČAČKA, O. *Psychologie duševního vývoje dětí a dospívajících s faktory optimalizace*. Brno: Doplněk, 2000.
- ČÁP, J. *Psychologie pro učitele*. Praha: SPN, 1979.
- ČÁP, J. *Psychologie výchovy a vyučování*. Praha: UK, 1993.
- ČÁP, J., MAREŠ, J. *Psychologie pro učitele*. Praha: Portál, 2001.
- DITTRICH, P. *Pedagogicko psychologická diagnostika*. Praha: H+H, 1992.
- DRÁPELA, V. J. *Přehled teorií osobnosti*. Praha: Portál, 1997.
- FONTANA, D. *Psychologie ve školní praxi*. Praha: Portál, 1997.
- GARDNER, H. *Dimenze myšlení*. Praha: Portál, 1999.
- HARTL, P. *Psychologický slovník*. Praha: Budka, 1993.
- HAYISOVÁ, M. *Základy sociální psychologie*. Praha: Portál, 1998.
- HEIDBRINK, H. *Psychologie morálního vývoje*. Praha: Portál, 1997.
- HELUS, Z., HRABAL V., KULIČ, V., MAREŠ, J. *Psychologie školní úspěšnosti žáků*. Praha: SPN, 1979.
- HELUS, Z. *Dítě v osobnostním pojetí*. Praha: Portál 2004.
- HRABAL, V. *Pedagogicko-psychologická diagnostika žáka*. Praha: SPN, 1989.

- HRABAL, V., st., HRABAL, V., ml. *Diagnostika*. Praha: Karolinum, 2004.
- ILJUK, B. Učitel a psychoanalýza. In LAŠEK J. (ed.) *Aktuální otázky psychologie učitelů*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2004.
- JANOUŠEK, J., HOSKOVEC, J., ŠTIKAR, J. *Psychologický výkladový atlas*. Praha: Karolinum, 1993.
- JUKLOVÁ, K. *Základy obecné psychologie*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2005.
- KOUDELKOVÁ, A. *Psychologické otázky delikvence*. Praha: Victoria Publishing, 1995.
- LANGMEIER, J., KREJČÍŘOVÁ, D. *Vývojová psychologie*. Praha: Grada, 1998.
- LAŠEK, J. *Sociálně psychologické klima školních tříd a školy*. Hradec Králové: Gaudeamus 2002.
- LAŠEK, J. *Kapitoly ze sociální psychologie I*. Hradec Králové: Gaudeamus 2003.
- LAŠEK, J. *Komponenty sebehodnocení pubescentů*. Hradec Králové: Gaudeamus 2005.
- LAŠEK, J. *Kapitoly ze sociální psychologie II*. Hradec Králové: Gaudeamus 2006.
- MACEK, Z. *Adolescence*. 2. vyd. Praha: Portál, 2003.
- MATOUŠEK, O. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. Praha: Sociologické nakl., 1997.
- MATOUŠEK, O., KROFTOVÁ, A. *Mládež a delikvence*. Praha: Portál, 1998.
- NAKONEČNÝ, M. *Encyklopedie obecné psychologie*. Praha: Academia, 1997.
- NAKONEČNÝ, M. *Průvodce dějinami psychologie*. Praha: SPN, 1995.
- NAKONEČNÝ, M. *Základy psychologie*. Praha: Academia, 1998.
- PLHÁKOVÁ, A. *Učebnice obecné psychologie*. 1. vyd. Praha: Academia, 2003.
- ŘÍČAN, P. *Cesta životem*. Praha: Panorama, 1990.
- ŘEZÁČ, J. *Sociální psychologie*. Brno: Paido, 1998.
- SLAVÍKOVÁ, L., LINHART, P., KUČERA, R. a kol. *Vedení školy v praxi*. Praha: Nakl. Dr. Josef Raabe, 2005.
- SMÉKAL, V. *Pozvání do psychologie osobnosti. Člověk v zrcadle vědomí a jednání*. Brno: BARRISTER&PRINCIPAL, 2002.
- SKORUNKOVÁ, R. *Úvod do vývojové psychologie*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2007.
- TRAIN, A. *Specifické poruchy chování a pozornosti*. Praha: Portál, 1997.
- VACEK, P. *Morální vývoj v psychologických a pedagogických souvislostech*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2000.
- VACEK, P. *Průhledy do psychologie morálky*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2005.
- VÁGNEROVÁ, M. *Psychologie problémového dítěte školního věku*. Praha: Karolinum, 1997.
- VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie I*. Praha: Karolinum, 1996.
- VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie*. Praha: Portál, 2000.
- VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Praha: Portál 2001.
- VÝROST, J., SLAMĚNÍK, I. *Sociální psychologie*. Praha: ISV, 1997.